

WESTERN BALKANS SUMMIT VIENNA 2015

Završna deklaracija predsjedavajućeg Bečkog samita o Zapadnom Balkanu 27. august 2015.

Godinu dana nakon Berlinskog samita o Zapadnom Balkanu, šefovi vlada, ministri vanjskih poslova i ministri ekonomije Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Makedonije, Crne Gore, Srbije, te Hrvatske i Slovenije, prošlogodišnjeg domaćina Njemačke, budućih domaćina Francuske i Italije, predstavnici Evropske komisije i Evropske službe za vanjsko djelovanje (EEAS) te Međunarodnih finansijskih institucija, sastali su se 27. augusta 2015. u Beču na drugom Samitu o Zapadnom Balkanu u okviru Berlinskog procesa.

Opšti napredak i evropska perspektiva

1. Berlinski proces iskazuje snažnu političku podršku evropskoj perspektivi Zapadnog Balkana. U okviru ovog procesa stvoren je i pozitivan zamah za regionalnu saradnju na Zapadnom Balkanu, koji je doprinio da tih šest zemalja iz regiona ostvare značajan napredak u različitim oblastima, prije svega u oblasti povezivanja. Dogovorili smo se da se nastavimo sastajati u ovom formatu kako bi se implementirala agenda dogovorena prošle godine u Berlinu, a proširena danas u Beču, te ubrzalo provođenje raznih projekata koji su pokrenuti tokom tih godinu dana.
2. Region Zapadnog Balkana napreduje od nasilnog raspada bivše Jugoslavije, prvenstveno u oblastima političke i ekonomske stabilnosti te regionalne saradnje. Sve zemlje regiona čvrsto vjeruju da njihova budućnost leži u Evropskoj uniji. Vijeće Evropske unije uvijek i iznova ponavlja svoju nedvosmislenu opredijeljenost za evropsku perspektivu Zapadnog Balkana. Napredak svake zemlje ka Evropskoj uniji zavisi od njenih napora na ispunjavanju kopenhagenskih kriterija i uslova iz Procesu stabilizacije i pridruživanja. U tom kontekstu, austrijska Vlada ponovno iskazuje snažnu podršku procesu proširenja cijelog regiona.

Regionalna saradnja i rješavanje bilateralnih sporova

3. Iako je proteklih godina ostvaren veliki napredak u uspostavljanju mreže struktura za regionalnu saradnju, potrebni su veći naponi na rješavanju otvorenih bilateralnih sporova. Osim toga, potrebno je da politički lideri u zemljama Zapadnog Balkana naprave konkretne korake ka trajnom pomirenju u regionu. Pomirenje je od ključne važnosti za unapređenje stabilnosti i

podršku stvaranju okruženja u Jugoistočnoj Evropi koje će voditi ka prevazilaženju zaostavštine prošlosti.

4. Svi učesnici pozdravljaju uspješno zaključivanje četiri važna sporazuma u kontekstu procesa normalizacije odnosa između Beograda i Prištine te naglašavaju važnost stabilnog nastavka tog procesa. Kad je riječ o sporu oko imena između Makedonije i Grčke, potrebno je intenzivirati napore na postizanju kompromisa.

5. Zemlje učesnice su primile na znanje studiju, predstavljenu na marginama Samita, koja se bavi bilateralnim sporovima u regionu koji i dalje utiču na odnose između zemalja. Zemlje učesnice su se obavezale na intenziviranje vlastitih napora u cilju rješavanja tih sporova i na uzdržavanje od zloupotrebe otvorenih pitanja u procesu pristupanja EU, te pozdravljaju podršku Evropske komisije i EEAS-a u rješavanju bilateralnih sporova. Godišnji samiti koji se održavaju u okviru Berlinskog procesa bit će iskorišteni za praćenje napretka u pogledu rješavanja takvih pitanja kako je i utvrđeno u aneksu o regionalnoj saradnji i rješavanju bilateralnih sporova.

6. Zemlje učesnice pozdravljaju potpisivanje sporazuma o granici između Bosne i Hercegovine i Crne Gore na marginama Bečkog samita kao prvi važan korak u tom pravcu.

7. Zemlje učesnice se obavezuju na potpunu primjenu makroregionalnih Strategija EU za dunavski i jadransko-jonski region kao i inicijative OSCE-a, Centralnoevropske inicijative te drugih relevantnih regionalnih inicijativa, s ciljem potpunog iskorištavanja potencijala tih regiona.

Vladavina prava i dobro upravljanje

8. Osim napretka koji je ostvaren, potrebno je više napora na ubrzavanju reformskih procesa u zemljama, prije svega u oblastima vladavine prava, ekonomskog upravljanja i reforme javne uprave, kao i u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, čime će se ojačati stabilnost i prosperitet u regionu.

9. Kad je riječ o situaciji u Makedoniji, učesnici su pozdravili sporazume postignute pod pokroviteljstvom komesara Hahna. Sada je od ključne važnosti da se sve strane potrude da stave državni interes ispred stranačkih i ličnih ambicija kako bi se ti sporazumi implementirali. Nedostaci u oblasti vladavine prava i medija, utvrđeni u izvještaju nezavisnih eksperata, moraju se otkloniti bez odlaganja. U slučaju Bosne i Hercegovine, učesnici su pozdravili novi pristup Evropske unije koji je omogućio stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, te pozvali na brzu provedbu reformske agende.

Borba protiv terorizma i radikalizacije

10. Učesnici su uvjereni da opasnost od radikalizacije, terorizma i nasilnog ekstremizma, a naročito kod stranih boraca koji putuju preko ili iz zemalja Zapadnog Balkana u Siriju i Irak, zahtijeva veću saradnju i bolju razmjenu informacija i najboljih praksi u oblasti uobličavanja

zajedničkih vrijednosti, sprečavanja radikalizacije, omogućavanja de-radikalizacije, te odgovora na terorističke aktivnosti. EU smatra zemlje Zapadnog Balkana ključnim partnerima u borbi protiv nasilnog ekstremizma i terorizma te pozdravlja njihove napore na ostvarivanju saradnje s tim ciljem, a naročito zajedničke aktivnosti koje se temelje na Bečkoj deklaraciji pod nazivom „Zajedničko djelovanje protiv terorizma“, koja je usvojena 20. marta 2015. godine, kao i na Inicijativi za borbu protiv terorizma na Zapadnom Balkanu koju trenutno razvija EU.

Migracije

11. Svi učesnici se slažu da se posebna pažnja mora posvetiti činjenici da je zapadnobalkanska ruta postala glavna tranzitna ruta mješovitih nelegalnih migracijskih tokova iz istočnog Mediterana prema Evropskoj uniji, te da ova posljednja dešavanja predstavljaju značajan izazov i za sisteme upravljanja granicom i azil u nekim zemljama Zapadnog Balkana. U tom smislu, zemlje učesnice cijene razne napore koje trenutno poduzimaju institucije i tijela Evropske unije, pojedinačne zemlje članice EU te regionalni forumi, kao što je Salzburški forum, kojima se nastoje ojačati kapaciteti zemalja Zapadnog Balkana u oblastima azila i upravljanja granicom, a naročito u borbi protiv trgovine ljudima, kroz povećanu saradnju i dodatnu podršku. Ovi se naponi temelje na spremnosti zemalja Zapadnog Balkana da, u cilju evropske perspektive, u potpunosti preuzmu svoje odgovornosti u oblasti migracija, azila i upravljanja granicom. U tom kontekstu, pripema konferencije na visokom nivou, koja se bavi izazovima zapadnobalkanske rute, od posebne je važnosti za daljnji razvoj te saradnje i podrške.

12. Istovremeno, učesnici ističu da su sve zemlje Zapadnog Balkana ostvarile značajan napredak u oblastima vladavine prava i poštivanja osnovnih prava. U pogledu zemalja Zapadnog Balkana, Vijeće EU je konstatovalo da većina nacionalnih popisa sigurnih zemalja porijekla uključuje ove zemlje. To navodi na zaključak da sve zemlje članice EU mogu smatrati zemlje Zapadnog Balkana sigurnim zemljama porijekla.

Ekonomski prosperitet i međusobna povezanost

13. Unapređenje životnih uslova u regionu, naročito pružanje realne perspektive mladima za njihovu budućnost te produbljivanje njihovog povjerenja u institucije koje dobro funkcionišu, predstavlja krajnji cilj reformskog procesa. Shodno tome, ekonomska politika i ekonomsko upravljanje u zemljama Zapadnog Balkana bit će dalje unaprijeđeni kroz izradu godišnjih Programa ekonomskih reformi (PER). U tom kontekstu, zemlje učesnice slažu se po pitanju potrebe za sektorskim strukturalnim reformama, s ciljem unapređenja fizičkog i ljudskog kapitala, industrijskih struktura, poslovnog okruženja i trgovinske integracije kako bi se povećali konkurentnost i zapošljavanje te omogućio dugoročan rast u zemljama Zapadnog Balkana. Zemlje učesnice također naglašavaju odgovornost socijalnih partnera za daljnji ekonomski napredak. Zemlje Zapadnog Balkana prepoznaju značaj sistematskog uključivanja socijalnih partnera u proces ekonomskih reformi.

14. **Saobraćajna povezanost:** Svi učesnici posebno pozdravljaju značajan napredak ostvaren u ovoj oblasti, a naročito sporazum koji su predsjednici Vlada šest zemalja Zapadnog Balkana

postigli u Briselu u aprilu ove godine o glavnoj regionalnoj mreži saobraćajnica, te naknadni dogovor (u junu u Rigi) o koridorima osnovne mreže, projektima koje treba implementirati do 2020. godine i imenovanju koordinatora za koridore. To će poboljšati povezanost između zemalja Zapadnog Balkana kao i sa transportnom mrežom Evropske unije. Evropska komisija će nastaviti da posreduje u ovom procesu.

15. Zemlje Zapadnog Balkana prepoznaju važnost učinkovite provedbe projekata u saradnji sa vodećom Međunarodnom finansijskom institucijom. Ovo je neophodno kako bi se u potpunosti iskoristilo oko 1 milijardu eura iz IPA II programa, koja je na raspolaganju kao potencijalno sufinansiranje za ključna ulaganja u oblast povezivanja u periodu od 2015. do 2020.

16. Prema procjeni Ureda za nadgledanje saobraćaja u Jugoistočnoj Evropi (SEETO), za provedbu prioriternih projekata bit će potrebno 7,7 milijardi eura. Rezultati studije, koju je proveo Bečki institut za međunarodne ekonomske studije, pokazuju da jedan takav sveobuhvatni paket ulaganja u infrastrukturu može, u periodu od 15 godina, dovesti do daljnjeg rasta od 1 posto godišnje u zemljama regiona gdje bi se moglo otvoriti oko 200.000 novih radnih mjesta.

17. Zemlje Zapadnog Balkana su postigle dogovor oko liste od šest investicionih saobraćajnih projekata kojim se iskazuju ključni prioriteti i zrelost koja je neophodna za skoriju realizaciju, a koji će biti predloženi za uvrštavanje u višedržavni program IPA 2015. Prioriteti uključuju intermodalni terminal, dva mosta i tri projekta na željeznicama.

18. Zemlje Zapadnog Balkana su se složile oko spiska „blagih mjera“ u oblasti saobraćaja koje je SEETO pripremio u saradnji sa ministrima saobraćaja. Zemlje Zapadnog Balkana će osigurati da se sve ove mjere u potpunosti provedu prije Samita u Francuskoj.

19. Učesnice pozivaju sve zainteresovane strane da rade zajedno na prevazilaženju prepreka ka potpisivanju Ugovora o transportnoj zajednici.

20. **Energetska povezanost:** Zemlje Zapadnog Balkana su se složile oko uže liste od četiri investiciona projekta koji će biti predloženi za uključivanje u višedržavni program IPA 2015. Projekti obuhvataju interkonektore električne energije i jačanje sistema za prenos električne energije u regionu. Dodatni projekti od interesa za Energetsku zajednicu (PECI), bilo da se radi o električnoj energiji ili plinu, bit će predloženi za finansiranje u narednim godinama.

21. Zemlje učesnice pozdravljaju predloženu listu gorenavedenih projekata, šest u oblasti saobraćaja i četiri u oblasti energetike, kao važnu prekretnicu. Planirano je da ovi projekti dobiju oko 200 miliona eura iz fondova EU.

22. Zemlje Zapadnog Balkana su odlučile da uspostave regionalno tržište energije uspostavljanjem berze električne energije i regionalnog balansnog tržišta te maksimalnim iskorištavanjem već postojećeg Ureda za koordinirane aukcije. Zemlje Zapadnog Balkana se slažu oko prioritete liste „blagih mjera“ u energetici koje pokrivaju specifična nacionalna

pitanja neophodna za provedbu pravnog okvira Energetske zajednice i pozivaju Sekretarijat energetske zajednice da preuzme vođstvo u razvoju regionalnog energetskog tržišta i pomogne u provođenju „blagih mjera“. Zemlje Zapadnog Balkana će osigurati da se ova pitanja riješe prije narednog Samita u Francuskoj.

23. Koridori glavne transportne mreže, lista od 10 projekata u okviru programa IPA 2015, kao i „blage mjere“ u oblasti transporta i energetike mogu se pronaći u aneksu o povezanosti. Evropska komisija će u formi publikacije pružiti dodatne informacije na dan održavanja Samita.

24. Svi učesnici čestitaju Energetskoj zajednici, čije je sjedište u Beču, desetogodišnjicu njenog postojanja. Energetska zajednica je najnapredniji instrument za promociju sektorskih reformi i integracije u unutrašnje energetske tržište EU.

25. **Planiranje investicija:** Svaka od zemalja Zapadnog Balkana je oformila Nacionalne investicione odbore i dala prijedlog jedinstvenog projektnog finansiranja, koji bi trebalo da postanu kredibilni mehanizmi planiranja te osiguraju da zemlje imaju fiskalni prostor za uzimanje neophodnih kredita kako bi se svi projekti realizovali na vrijeme. Gore pomenuti prioritetni transportni i energetske projekti prikazani su kako u nacionalnom investicionom planiranju tako i u nacionalnim sektorskim strategijama.

Integracija tržišta – olakšavanje trgovine, mobilnost i zajedničke inicijative rasta

26. **Olakšavanje trgovine:** Zemlje Zapadnog Balkana se obavezuju na uspješno zaokruživanje tekućih pregovora u CEFTA-i o okvirnom sporazumu za olakšavanje trgovine, čime se otvara mogućnost za sve strane da do sredine 2016. potpišu Sporazum o olakšavanju trgovine. Svoju opredijeljenost ovom procesu zemlje Zapadnog Balkana će pokazati tako što će sporazum početi primjenjivati prije održavanja Samita u Francuskoj.

27. **Mobilnost:** Zemlje Zapadnog Balkana se obavezuju da će tokom sljedeće godine poduzeti praktične korake ka uvođenju viznih olakšica za poslovne ljude te stručnu radnu snagu, tamo gdje se i dalje primenjuje vizni režim. Osim toga, zemlje Zapadnog Balkana će, na srednjoročnom planu, podržati sveobuhvatni pristup priznavanju stručnih kvalifikacija, kao ključnom preduslovu za mobilnost radne snage, te zadužiti Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) da kao krovna institucija vrši koordinaciju ovih aktivnosti.

28. **Rast:** Zemlje Zapadnog Balkana će raditi na upotpunjavanju olakšavanja trgovine i transporta drugim instrumentima poput specijalnih ekonomskih zona – prekograničnih ekonomskih zona, eksportnih proizvodnih zona i industrijskih parkova. Ovo će podstaći dalji razvoj regionalnih lanaca vrijednosti što je zatraženo na Berlinskoj konferenciji. Zemlje Zapadnog Balkana zadužuju Vijeće za regionalnu saradnju da vrši koordinaciju razvoja ekonomskih koridora zajedno sa CEFTA-om, SEETO-om i vladama zemalja učesnica kao i da pripremi inpute za naredni Samit u Francuskoj.

29. Učesnici cijene zajedničku inicijativu Privrednih komora Srbije i Kosova za uspostavljanje trajne platforme za saradnju na nivou svih privrednih komora zemalja Zapadnog Balkana sa ciljem da prepoznaju i podstiču regionalnu ekonomsku saradnju i investicione projekte. Osim toga, učesnici pozdravljaju kupovnu inicijativu njemačke poslovne zajednice koja će pomoći unapređenje rasta i zapošljavanja u regionu.

Mladi, obrazovanje, nauka i istraživanje

30. Poboljšanje perspektive mlađih naraštaja je od ključne važnosti za osiguranje stabilnosti, održivog razvoja i napretka u regionu. U tom kontekstu, zemlje učesnice naglašavaju potrebu za poboljšanjem mobilnosti mladih između regiona i EU, kao i unutar samog regiona.

31. Zemlje učesnice se slažu da treba nastaviti s radom na osnovu „Pozitivne agende za mlade na Zapadnom Balkanu“, koja je pokrenuta na sastanku ministara vanjskih poslova na Brdu kod Kranja u aprilu 2015., konstatuju sa zadovoljstvom da je napredak već postignut u izradi konkretnih prijedloga i ideja te pozdravljaju prijedlog Evropske komisije da organizuje Konferenciju o proširenju tokom prve polovine 2016., koja će biti usredsređena na pitanja mladih.

32. Zemlje učesnice pozdravljaju sporazum koji je danas potpisan (vidi aneks o razmjeni mladih), na inicijativu šefova Vlada Srbije i Albanije, a kojim se uspostavlja Regionalni ured za saradnju mladih na Zapadnom Balkanu, kao i podršku njemačko-francuskog Ureda za mlade u uspostavljanju pomenutog regionalnog Ureda.

33. **Visoko obrazovanje, nauka i istraživanje:** Zemlje učesnice se obavezuju da će podsticati svoje univerzitete da ponude odgovarajući broj programa za saradnju i prilike za obrazovanje studentima sa Zapadnog Balkana u okviru programa Erasmus+. Svi učesnici pozdravljaju „Omladinski prozor za Zapadni Balkan“ koji je uspostavljen 2015. u okviru programa Erasmus+ i koji pruža mogućnost za izgradnju kapaciteta u sektoru mladih. Zemlje Zapadnog Balkana su se dogovorile da uspostave nacionalne agencije za program Erasmus+ kako bi mogle da u potpunosti iskoriste ono što taj program nudi te da povećaju saradnju i mobilnost u oblastima obrazovanja i mladih.

34. Mobilnost mladih u regionu će biti podstaknuta promovisanjem i unapređenjem postojećih programa poput CEEPUS-a (Centralno-evropski program za univerzitetsku razmjenu) te uspostavljanjem dodatnih zajedničkih studijskih programa u okviru kojih će studenti moći da se obrazuju u regionu ali i u EU. U tom pogledu, zemlje učesnice snažno podstiču univerzitete da osiguraju međusobno priznavanje diploma u najkraćem mogućem roku – a na osnovu Lisabonske konvencije o priznavanju.

35. Zemlje učesnice pozdravljaju održavanje Prve zajedničke naučne konferencije Zapadnog Balkana prošlog mjeseca u Berlinu i Haleu, na kojoj je preporučeno izdvajanje od tri posto BDP-a za obrazovanje, nauku i istraživanje te uspostavljanje regionalnih Centara izvrsnosti. Učesnici pozdravljaju prijedloge za smanjenje odliva mozgova i pokretanje naučno-političko-društvenog

dijaloga za donošenje odluka uzimajući u obzir postojeće platforme u ovoj oblasti, kao što je Upravljačka platforma za zemlje Zapadnog Balkana u oblasti nauke i istraživanja, koja olakšava saradnju između zemalja Zapadnog Balkana, te Platforma za istraživačku tehnologiju i inovacije za zemlje Zapadnog Balkana (WBC-RTI.INFO). Austrijska Akademija nauka je pristala da održi narednu rundu „Zajedničke naučne konferencije Zapadnog Balkana“ u Beču.

36. Dvojno strukovno obrazovanje: Uvođenje ili širenje dvojnog strukovnog obrazovanja je ključni element za rješavanje pitanja rastuće globalne konkurencije, visoke stope nezaposlenosti među mladima te manjka kvalifikovane radne snage. Zemlje učesnice se slažu da podrže razvoj sistema strukovnog obrazovanja i obuke u regionu. Austrija je spremna da radi na unapređenju sistema strukovnog obrazovanja i obuke u regionu na osnovu „Mape puta za održivi sistem stažiranja“. Održavanje konferencije na kojoj će učestvovati eksperti za dvojno strukovno obrazovanje, kompanije, potencijalni investitori te evropski akteri predviđeno je za početak 2016.

37. Zemlje učesnice ponovno iskazuju podršku regionalnoj saradnji u oblasti obrazovanja i obuke i prepoznaju rad koji od 2012. godine obavlja Platforma za obrazovanje i obuku Zapadnog Balkana. Trebalo bi podsticati kontinuiranu saradnju za jačanje reformskih napora u obrazovnim sistemima u regionu kako bi se mladima osigurale relevantne, osnovne i transversalne vještine koje zahtijeva regionalno tržište rada. Učesnici dalje pozdravljaju uspostavljanje Inicijative za reformu obrazovanja u Jugoistočnoj Evropi (ERISEE) kao regionalne međunarodne institucije te pozivaju Evropsku komisiju i Vijeće za regionalnu saradnju da pomognu u unapređenju rada ERISEE-a kako bi se maksimalno iskoristili potencijali evropskih instrumenata i fondova za saradnju.

Civilno društvo

38. Zemlje učesnice pozdravljaju održavanje Foruma civilnog društva, održanog na marginama Samita, te značajan doprinos civilnog društva u pogledu glavnih tema Samita. Civilno društvo je glas koji se treba njegovati i koji treba biti prisutan u procesu evropskih integracija zemalja Zapadnog Balkana. Učesnici pozdravljaju prijedlog da se civilno društvo učini dodatnim važnim elementom Berlinskog procesa.